

Hvidebjørn kong Valemon.

Saa var der en gang, som vel kunde være, en konge. Han havde to døtre som var stygge og slemme, men den tredje var saa ven og blid som klare dagen, og kongen og alle var glad i hende. Hun drømte en gang om en guldkrans, som var saa deilig, at hun aldrig kunde leve om hun ikke fik den. Men da hun ikke kunde faa den, blev hun sturen og kunde ikke tale for sorg, og da kongen fik vide at det var kransen hun sørged for, saa sendte han ud en som var klippet ud paa lag som den kongsdatteren havde drømt om, og skikked bud til guldsmedene i alle land, om de kunde skaffe mage til den. De arbeided baade dag og nat; men nogle af kransene slængte hun, og andre vilde hun ikke saa meget som se paa. En gang som hun var i skogen, fik hun se en hvidbjørn, som havde den kransen hun havde drømt om, mellem labberne og lekte med. Saa vilde hun kjøbe den. Nei, den var ikke til fals for penger, men bare naar han fik hende selv. Ja, det var aldrig værdt at leve uden den, sa hun; det var det samme hvor hun kom og hvem hun fik, naar hun bare maatte have kransen, og saa blev de forligt om at han skulde hente hende om tre dage, og det var torsdagen.

Da hun kom hjem med kransen, blev alle glade, fordi hun var glad igjen, og kongen mente, det kunde sagtens ikke

være saa farligt at stagge en hvidbjørn. Den tredje dagen maatte hele krigsmagten ud rundt slottet, til at tage mod ham. Men da hvidbjørnen kom, var der ingen som kunde staa sig mod ham, for ham bed der ingenting paa; han slog dem ned paa ymse sider, saa de laa i haugevis. Dette syntes kongen gik rent paa skade; saa sendte han ud den ældste datteren, og hende tog hvidbjørnen paa ryggen og fór afsted med. Da de havde reist langt og længer end langt, saa spurte hvidbjørnen:

»Har du siddet mygere, har du set klarere?» sa han.

»Ja, paa min mors fang sad jeg mygere, i min fars gaard saa jeg klarere,» sa hun.

»Ja, saa er du ikke den rette,» sa hvidbjørnen, og jaged hende hjem igjen.

Næste torsdagen kom han igjen, og da gik det lige ens. Krigsmagten var ude og skulde tage imod hvidbjørnen; men der bed hverken jern eller staal paa ham, og saa slog ham dem ned som græs, saa kongen maatte bede ham at holde op, og saa sendte han ud den næstældste datteren, og hende tog hvidbjørnen paa ryggen og fór afsted med. Da de havde reist langt og længer end langt, spurte hvidbjørnen:

»Har du set klarere, har du siddet mygere?» sa han.

»Ja,» sa hun, »i min fars gaard saa jeg klarere, paa min mors fang sad jeg mygere.»

»Ja, saa er du ikke den rette,» sa hvidbjørnen, og jaged hende hjem igjen.

Den tredje torsdagen kom han igjen. Da sloss han endda haardere end de forrige gangene; saa syntes kongen han ikke kunde lade ham slaa ned hele krigsmagten, og saa gav han ham den tredje datteren i Guds navn. Saa tog han hende paa ryggen og reiste afsted langt og længer end langt, og da de var kommet bort i skogen, saa spurte han hende som han havde spurt de andre, om hun havde siddet mygere og set klarere.

»Nei aldrig!» sa hun.

»Ja, du er den rette,» sa han.

»Nei aldrig!» sa hun.

»Ja, du er den rette,» sa han.

Saa kom de til et slot som var saa gildt, at det slottet hendes far havde, var som den usleste husmandsplads i ligning med det. Der skulde hun være og leve godt, og hun skulde ikke have andet at gjøre end passe at varmen aldrig gik ud. Bjørnen var borte om dagen, men om natten var han hos hende, og da var han et menneske. Det gik alt baade godt og vel i tre aar. Men hvert aar fik hun et barn, og det tog han og fór bort med, straks det var kommet til verden. Saa blev hun mere og mere sturen, og bad hun kunde faa lov at komme hjem og se til forældrene sine. Ja, der var ikke noget i veien for det; men først maatte hun love ham, at hun nok skulde lye paa hvad faren sa, men ikke paa hvad moren vilde hun skulde gjøre. Saa kom hun hjem, og da de var alene med hende, og hun havde fortalt hvordan hun havde det, vilde moren give hende lys med, for at hun kunde faa se hvordan han var. Men faren sa: Nei, det skulde hun ikke gjøre; »det er til skade, og ikke til gagn.» Men hvorledes det var eller ikke, saa fik hun lysestubben med sig, da hun reiste. Det første hun gjorde, da han var sovnet, det var at hun tændte den og lyste paa ham; han var saa deilig, at hun syntes hun aldrig kunde se nok paa ham; men som hun lyste, saa drypped der en hed talgdraabe paa panden hans, og saa vaagned han.

»Hvad er det du har gjort?» sa han. »Nu har du gjort os ulykkelige begge to; der var ikke mer end en maaned igjen, havde du bare holdt ud den, saa havde jeg været frelst; for det er en troldkjærring som har forgjort mig, saa jeg er hvidbjørn om dagen. Men nu er det forbi med os, nu maa jeg fare did og tage hende.»

Hun graat og bar sig ilde; men han maatte reise, og han skulde reise. Saa spurte hun om hun ikke kunde faa være med. Der var ingen raad til det, sa han; men da han fór

afsted i bjørnehammen, tog hun tag i ragget ligevel, kasted sig op paa ryggen af ham og holdt sig vel fast. Saa gik det afsted over ur og berg, gennem holt og runner,¹ til klærne blev revet af hende, og hun var saa dødelig træt at hun slap taget og ikke vidste mer af sig. Da hun vaagned,

var hun i en stor skog, og saa la hun afsted igjen; men hun vidste ikke hvor det bar hen. Langt om længe kom hun til en hytte; der var det to kvindfolk, en gammel kone og en vakker liden jentunge. Kongsdatteren spurte, om de havde set noget til Hvidebjørn kong Valemon.

»Ja, han fór her idag tidlig; men han fór saa fort at du vist aldrig tar ham igjen,» sa de.

¹ Det som »renner op»; tæt smaaskog af rod- og stubbeskud.

Jentungen fór om og klipped og lekte sig med en guld-saks, som var slig at silke- og fløielsremserne fløi om hende, bare hun klipped i luften. Der den var, trøt det aldrig klær.

»Men denne konen som skal fare saa vidt og saa vonde veier, hun maa slide haardt,» sa jentungen; »hun kunde trænge mere til denne saksen, hun end jeg, til at klippe klær til sig,» sa hun, og saa bad hun om hun ikke fik lov til at give hende saksen. Jo, det skulde hun have lov til.

Saa reiste kongsdatteren afsted igjennem skogen, som der aldrig vilde blive nogen ende paa, baade dagen og natten, og næste morgen kom hun til en hytte igjen. Der var det ogsaa to kvindfolk, en gammel kone og en jentunge.

»God dag,» sa kongsdatteren. »Har I set noget til Hvidebjørnen kong Valemon?» spurte hun dem.

»Var det du som skulde havt ham kanske?» sa kjærringen. Det var da det. »Jo, han fór her forbi igaar; men han fór saa fort at du nok aldrig tar ham igjen.»

Jentungen gik paa gulvet og lekte sig med en flaske, som var slig, at den skjænked alt hvad de vilde have, og der den var, trøt det aldrig drikke.

»Men denne stakkars kjærringen som skal fare saa vidt og saa vonde veier, tænker jeg kan tørste og lide meget andet vondt,» sa jentungen; »hun kan trænge mere til denne flasken, hun end jeg,» sa hun, og saa spurte hun om hun ikke fik lov til at give hende flasken. Ja, det skulde hun faa.

Saa fik kongsdatteren flasken, takked for sig og reiste afsted igjen bort igjennem den samme skogen, baade den dagen og natten med. Den tredje morgenen kom hun til en hytte, hvor der ogsaa var en gammel kone og en jentunge.

»God dag,» sa kongsdatteren.

»God dag igjen,» sa kjærringen.

»Har I set noget til Hvidebjørn kong Valemon?» sa hun.

»Kanske det var du som skulde havt ham?» sa kjærringen. Ja, det var da det. »Jo, han fór forbi her igaarkveld;

men han fór saa fort at du aldrig tar ham igjen,» sa hun.

Jentungen gik paa gulvet og lekte sig med en dug, som var slig, at naar de sa til den: »Dug, bred dig og red dig med alle gode retter!» saa gjorde den det, og der den var, tröt det aldrig godmad.

»Men denne stakkars kjærringen som skal fare saa vidt og saa vonde veier,» sa jentungen, »hun kan baade sulte og lide meget andet vondt, saa hun kan trænge mere til denne dugen, hun end jeg,» sa hun, og saa spurte hun om hun ikke fik lov til at give hende dugen. Det skulde hun have lov til.

Saa tog kongsdatteren dugen og takked for sig, og reiste afsted langt og længer end langt, bort igjennem den samme mørkeskogen, hele den dagen og natten, og om morgenen kom hun til et tverberg, som var saa brat som en væg, og saa høit og saa bredt at hun ingen ende kunde se. Det var en hytte der ogsaa, og da hun kom ind, var det første hun sa:

»God dag, har I set om Hvidebjørn kong Valemon har faret denne veien?»

»God dag igjen,» sa kjærringen; »det var kanske du som skulde havt ham?» sa hun. Det var da det. »Ja, han fór forbi opefter berget for tre dage siden; men der kan ikke noget uflyvende slippe op,» sa hun.

I denne hytten var der saa fuldt af smaabørn, og alle sammen hang de i stakken paa mor sin og skreg paa mad. Kjærringen satte paa varmen en gryde fuld med runde smaasten. Kongsdatteren spurte hvad det skulde betyde. De var saa fattige, sa kjærringen, at de hverken havde til mad eller klær, og det var saa vondt at høre børnene skrike efter madbeten; men naar hun satte gryden paa varmen og sa: »Nu er eplerne¹ snart kogt,» saa var det som det døived

¹ Poteterne.

sulten, og de gav taal en stund,» sa hun. Det varte ikke længe før kongsdatteren fik frem dugen og flasken, det kan en nok vide, og da børnene var mætte og glade, klipped hun klærne til dem med guldsaksen.

»Ja,» sa kjærringen i hytten, »siden du har været saa hjertelig snil mod mig og børnene mine, saa var det skam, om ikke jeg gjorde hvad vi kan, for at prøve at hjælpe dig opover berget. Manden min er en af de bedste smeder. Nu faar du slaa dig til ro, til han kommer hjem, saa skal jeg have ham til at smide klør til dig til hænder og fødder; saa faar du prøve at krabbe dig op.»

Da smeden kom, tog han paa med klørne straks, og den andre morgenen var de færdige. Hun havde ikke tid til at bie, men takked for sig, hugged sig fast og krøb og krabbed med staalklørne hele dagen og natten, og da hun var saa træt, saa træt, at hun syntes hun ikke kunde løfte en haand mere, men vilde sige ned igjen, da var hun oppe. Der var en slette, med akrer og enger saa store og vide, at hun aldrig havde tænkt sig saa vidt og saa jevnt, og straks ved var der et slot fuldt af arbejdsfolk af alle slag, som strævede som maur i en tue.

»Hvad er her paa færde?» spurte kongsdatteren.

Jo, her bodde hun, den troldkjærringen som havde forgjort Hvidebjørn kong Valemon, og om tre dage skulde hun have bryllup med ham. Hun spurte, om hun ikke kunde faa talt med hende. Nei, var det ligt sig, det var da rent umuligt. Saa satte hun sig udenfor vinduet, og til at klippe med guldsaksen, saa fløiels- og silke-klærne føg som i en snekave. Da troldkjærringen fik se det, vilde hun købe saksen; »for alt det skrædderne stræver, saa moner det ikke,» sa hun; »der er for mange som skal klædes op.»

For penger var den ikke til salgs, sa kongsdatteren; men hun skulde faa den, om hun fik lov at sove med kjæresten hendes i nat. Ja, det kunde hun godt faa, sa troldkjærrin-

gen; men hun vilde selv svæve¹ ham og selv vække ham. Da han havde lagt sig, gav hun ham en sovedrik, saa han ikke var i stand til at vaagne, alt det kongsdatteren ropte og graat.

Den næste dagen gik kongsdatteren udenfor vinduerne igjen, og satte sig til at skjænke af flasken; det fossed som en bæk baade med øl og med vin, og den blev aldrig tom. Da troldkjærringen fik se det, vilde hun kjøbe den; for »alt det de stræver med at brygge og brænde, saa moner det ikke; der er for mange som skal have drikke,» sa hun. For penger var den ikke til fals, sa kongsdatteren; men fik hun lov at sove med kjæresten hendes i nat, skulde hun faa den. Ja, det kunde hun godt faa, sa troldkjærringen; men hun vilde selv svæve ham og selv vække ham. Da han havde lagt sig, gav hun ham en sovedrik igjen, saa det blev ikke likere den natten end den forrige; han var ikke god for at vaagne, alt det kongsdatteren ropte og graat. Men den natten var der en af haandverkerne som arbeided i rummet ved siden. Han hørte graaden der inde, og skjønnte hvorledes det hang sammen, og næste dagen sa han til prinsen at hun maatte være kommet, kongsdatteren som skulde frelst ham.

Den dagen gik det lige ens med dugen, som med saksen og flasken; da det var ved middagstid, gik kongsdatteren udenfor slottet, tog frem dugen og sa: »Dug, bred dig og red dig med alle gode retter,» saa var der mad, saa det var nok til hundred mand; men kongsdatteren satte sig til bords alene. Da troldkjærringen fik se dugen, saa vilde hun kjøbe den; »for alt det de koger og steger, saa moner det ikke; der er for mange munder som mad skal have,» sa hun. For penger var den ikke til fals, sa kongsdatteren; men fik hun lov at sove med kjæresten hendes i nat, skulde hun faa den. Det kunde hun godt faa, sa troldkjærringen; men

¹ Faa ham til at sove.

selv vilde hun svæve ham, og selv vilde hun vække ham og. Da han havde lagt sig, kom hun med sovedrikken; men den gangen passed han sig og lurte hende. Troldkjærringen trodde ham ikke mer end som saa, hun heller; for hun tog en stoppenaal og stak tvers igjennem armen paa ham og vilde

prøve om han sov tungt nok; men endda saa vondt det gjorde, rørte han sig ikke, og saa fik kongsdatteren lov at komme ind til ham.

Da var alting godt og vel, og naar de bare blev kvit troldkjærringen, saa var han frelst. Saa fik han tømmermændene til at gjøre en svivelem i den broen brudefærden skulde fare over; for de havde den skikken der, at bruden red fremst i færden. Da hun kom udpaa, svev lemmen rundt med bruden og alle de troldkjærringer som var brudekonerne

hendes. Men kong Valemon og kongsdatteren og alle bryllupsfolkene fór tilbage til slottet og tog med af guldet og pengene til troldkjærringen alt det de kunde føre, og fór saa afsted til hans land, og skulde holde det rette brylluppet. Men paa veien var kong Valemon indom og tog med de tre smaajenterne, og nu fik hun se, hvorfor det var han havde taget fra hende børnene og sat dem bort; det var for at de skulde hjælpe hende frem til ham. Saa drak de bryllup baade stivt og sterkt.

